

Walhalla - ett Grekland i Bayern

På en höjd ovanför floden Donau, några kilometer öster om den tyska staden **Regensburg**, finns ett grekiskt tempel. Stramt i sin gråvita marmor och ensligt beläget, omgivet av skogens intensiva grönska, ger det ett lätt bisarrt intryck. Doriska kolonner i hjärtat av Bayern? Ett Parthenon i den tyska bokskogen?

Saken är inte fullt så märklig när man studerar tillkomsthistorien och templets upphovsmän. I början av 1800-talet svepte en våg av klassicism över stora delar av Europa. Just i Tyskland byggdes många av de mest stilimiterande byggnaderna. Karl Friedrich Schinkels byggnadsverksamhet i **Berlin** är förmodligen mest bekant, med verk som *Altes museum* från 1828 som ett praktfullt exempel.

I Bayern regerade under 1800-talet en serie mer eller mindre excentriska kungar med en stark vurm för byggnadsverksamhet samt för konsten och vetenskapen. Ludvig I lät uppföra templet vid Donau - Walhalla som anläggningen heter - åren 1830-42. Grekerna hade just utkämpat sin frihetskamp mot turkarna och Ludvigs son Otto utsågs till grekisk kung. Grekland och dess betydelse för den europeiska historien och kulturen levde starkt i många medvetande.

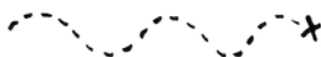
Förutom templet ovanför **Donaustauf**, som den intilliggande orten heter, lät Ludvig uppföra flera byggnader i samma stil i **München**, bland annat ett av världens första riktiga konstmuseer, Alte Pinakothek.

Vad ville kungen med detta bygge? Namnet Walhalla ger oss en ledtråd. Templet var tänkt att bli en plats att ära tyska hjältar, precis som de grekiska templen ofta var kultplatser för sin tids heroer. Valhall är ju de stupade krigarnas hall i den nordiska mytologin, där Oden samlar alla hjältemodiga män. I Ludvigs Walhalla var det inte bara krigare som skulle äras, utan också andra typer av hjältar.

Templets innerväggar är fulla av dem, byster över politikens, vetenskapens, konstens och krigets många hjältar. Det är både män och kvinnor, även om den manliga dominansen är förkrossande, från uråldrig forntid till den moderna eran. Det mesta bedömt enligt 1800-talets värdeskala förstås. Vid invigningen 1842 fanns 96 byster och 64 inskriptioner på plats. Men nya har tillkommit fram till idag. Albert Einstein och Konrad Adenauer hör till de senare tillagda. Knappt 200 personer har det blivit fram till våra dagar, som är omnämnda i hjältehallen.

På hedersplatsen vid den inre kortsidan tronar initiativtagaren själv, kung Ludvig. Den politiskt engagerade kungen ville att Walhalla skulle tillfalla det enade Tyskland, om de många tyska småstaterna skulle komma att gå samman. Han anade förstås vad som låg i luften, även om det skulle dröja ett tag (Tyskland enades 1871). Walhalla tillhör emellertid förbundsstaten Bayern idag och det är dess regering som fattar beslut om nya byster och andra förändringar.

Många hjältar blir det. Vetenskapen och filosofin representeras exempelvis av Immanuel Kant, kemisten Justus von Liebig och matematikern Carl Friedrich Gauss. Bland kompositörer och konstnärer finner vi bland många andra Bach, Mozart och Beethoven, de två senare från Österrike. Det är således den tyska nationens hjältar det handlar om. Statsgränser har inget med saken att göra.

Den tyska politiska historien är företrädd av en lång rad, för vår tid okända furstar från de olika tyska länderna, men också senare berömdheter som Bismarck och Moltke, ett radarpar som tillsammans i hög grad format det moderna Tyskland. Utan Bismarcks både balanserade och djärva utrikespolitik hade inte Tyskland enats, åtminstone vid den tidpunkten och på det sätt som skedde. Att Bismarck och hans ideologiska kamrater innan dess motarbetade de liberala försöken i Frankfurt att skapa ett enat Tyskland har tenderat att skymma blicken för de stora insatser han faktiskt gjorde för landet.

Utan Moltkes insatser för den preussiska och sedan tyska krigsmakten hade det saknats verktyg för den utrikespolitik som var Bismarcks. Vår vilja att läsa historien baklänges och peka ut 1800-talets människor som skyldiga till händelser under det eländiga 1900-talet, har gjort det svårare att uppmärksamma båda dessa två. Men här finns de alltså, tillsammans med många andra.

Att beträda Walhallas många trappor, och stiga upp mot det ståtliga templet ger en mäktig känsla. Mot skogens grönska och en blå himmel är den tunga marmorskapseln en enastående anblick. Platsen är vald med omsorg. Grekerna hade själva en osviklig förmåga att hitta anslående placeringar för sina tempel. Tänk på templet vid Kap Sunion söder om Athen, exempelvis. Arkitekten Leo von Klenze och hans uppdragsgivare har gjort ett bra jobb.

Att allt detta andas en murken nationalism må var och en tycka som är lagd åt det hållet. Motsvarande "hall of fame" är knappast tänkbart i Sverige. Om vi tar det hela som en historisk artefakt, eller ett arkitektoniskt storverk eller helt enkelt en vacker plats, så har vi ändå mycket att glädjas åt.

Den som har svårt att ära de traditionella hjältarna, blir kanske både uppmuntrad och sorgsen vid utgången, där man kan betrakta en av de sist tillagda bysterna. Nummer 130 visar Sophie Scholl, en 22-årig student från München, som vägrade att tiga inför det vansinne som den nazistiska regimen utgjorde. Hennes organisation Vita rosen, protesterade med flygblad mot regimens många brott. De avslöjades och avrättades. Om deras protestverksamhet sa hon i rätten: "Einer muss damit anfangen" – någon måste ju börja... Tala om hjältemod.

